

**O'ZBEKISTONDA EKOLOIK MUAMMOLARNI BARTARAF  
ETISHING KONSEPTUAL ASOSLARI**

**Fozilxon Shukurulloxonov**

**Og'abek Qurbonov**

Toshkent tibbiyot akademiyasi  
2-son Davolash ishi fakulteti talabasi

[fozilxon.sh@icloud.com](mailto:fozilxon.sh@icloud.com)

***Annotatsiya:** mazkur maqolada Respublikamizda bugungi kundagi ekologik muammolar va ularni bartaraf etish uchun keng ko'lamda olib borilayotdan ishlar, Orol va orol bo'yi atrof-muhitini muhofaza qilishda hukumatimiz tomonidan olib borilayotgan chora tadbirlar yoritilgan.*

***Kalit so'zlar:** ekologiya, ijtimoiy-ekotizm, Orol dengizi, geologiya, qo'riqxonalar, milliy bog'lar, atrof muhitni muhofaza qilish.*

**КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ УСТРАНЕНИЯ  
ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ПРОБЛЕМ В УЗБЕКИСТАНЕ**

**Фозилксон Шукуруллахонов**

**Огабек Курбанов**

Ташкентская медицинская академия  
Студентка факультета лечебного дела № 2

[fozilxon.sh@icloud.com](mailto:fozilxon.sh@icloud.com)

***Аннотация:** в статье рассматриваются современные экологические проблемы нашей республики, масштабные работы, проводимые по их устранению, а также меры, принимаемые нашим правительством по охране окружающей среды Аральского моря и Приаралья.*

***Ключевые слова:** экология, социо-экология, Аральское море, геология, заповедники, национальные парки, охрана окружающей среды.*

**CONCEPTUAL BASIS OF ELIMINATING ECOLOGICAL  
PROBLEMS IN UZBEKISTAN**

**Fozilkhon Shukurulloxonov**

**Agabek Kurbonov**

Tashkent Medical Academy

Student of the Faculty of Medical Sciences No. 2

[fozilxon.sh@icloud.com](mailto:fozilxon.sh@icloud.com)

**Annotation:** *this article covers current environmental problems in our Republic and the large-scale work being carried out to eliminate them, as well as measures taken by our government to protect the environment of the Aral Sea and the Aral Sea.*

**Keywords:** *ecology, socio-ecology, Aral Sea, geology, reserves, national parks, environmental protection.*

**KIRISH**

Bugungi kunda ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish va uni yaxshilash

eng dolzarb muammolardan biri bo'lib qolmoqda. O'tgan asrning oxiriga kelib inson

bilan tabiat o'rtasidagi munosabatlar muvozanatining buzilishi natijasida atrof-muhit ekologik vaziyat keskin o'zgarishlarga yuz tutdi.

Respublikamiz ekologiyasini muhofaza qilish va uni yaxshilash uchun, ekologik tanazzulning oldini olish, yurtimizning qadimda ma'lum bo'lgan ekologik holatini qayta tiklashimiz, tarixni yaxshilab o'rganishimiz hamda undan hozirgi sharoitda foydalanish imkoniyatlarini qidirib topishimiz kerak.

Hozirda inson faoliyati ta'sirida biosferaning o'zgarishi juda tezlik bilan bormoqda. Insoniyatning tabiiy jarayonlarga ta'siri yoki yomon munosabatda bo'lish natijasida XX asr o'rtalarida ekologik muammolar ko'payishiga olib ketdi

### **MUHOKAMA VA NATIJALAR**

Hozirda Respublikamiz yirik sanoat va agrar mintqa bo'lib, kelajakda dunyoga yuz tutgan mashinasozlik, energetika, kimyo, oziq – ovqat sanoati, transport majmuini yanada rivojlantirish ko'zda tutulgan. Bunday ishlab chiqaruvchi kuchlarning rivojlanishi Respublikada ijtimoiy – ekotizmlarning holatiga muayan darajada salbiy ta'sir ko'rsatadi.

O'zbekiston Respublikasi tabiatni muhofaza qilish va undan oqilona foydalanish borasidagi asosiy strategik maqsadlar quyidagilar hisoblanadi:

- ✓ aholining sihat-salomatligi uchun qulay sharoit yaratish, beosferaviy muvozanatni saqlash;
- ✓ O'zbekistonning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish samaradorligi va barq arorligini ko'zlagan holda tabiiy resurslardan foydalanish qayta tiklanadigan tabiiy resurslar ishlab chiqarish va iste'mol jarayonlarining muvoznatini saqlash tiklanmaydigan resurslarni ishlab chiqarish, chiqindilardan oqilona foydalanish;
- ✓ regional va lokal darajalarda tabiatni qayta tiklanish hususiyatini tiklash; tabiatning daslabki turlari va ularning genofondini landshaftlarning xilma – xiligini saqlash.
- ✓ Vujudga kelgan Orol dengizi muammosi bilan bog'liq halokatli ekologik – iqtisodiy va ijtimoiy ahvolni yaxshilash, Orol

dengizini saqlab qolish maqsadida aholini sifatli ichimlik suvi bilan ta'minlash.

Orol bo'yi aholisini normal sanitar sharoitlar va ozuqa bilan ta'minlash uchun Markaziy osiyo davlatlari bilan birgalikda qisqa vaqt ichida yagona suv xo'jaligi siyosatini ishlab chiqish hamda Respublikaning Orol dengiziga quya oladigan suvi, ya'ni Orol bo'yidagi barcha Atmosfera havosini muhofaza qilishning asosiy yo'nalishi shahar va aholi yashaydigan punktlarda atmosfera havosining sifatini yaxshilash, keyinchalik sanitargigienik qoidalarga rioya qilish buning uchun Respublikamizning barcha hududlarida chiqindilarni kamaytirish, kam chiqindili texnologiyalarni yaratish, chang to'plovchi va tozalovchi yangi qurilmalarni yaratish va ularning ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, eskirgan qurilmalarni yaxshilash bilan almashtirish va boshqalar ham maqsadlardan biri hisoblanadi. Orol dengizining qurishi iqlim o'zgarishiga ham sababchi bo'ldi. Qurg'oqchilik tufayli iqlimning keskin kontenentalligi ortib ketdi. Dengiz va quruqlik o'rtasidagi haroratning o'zgarishi, shamol tezligining ortishi, suvning to'liq qinlanish hodisasini kuchaytirishiga olib keldi. sut emizuvchi hayvonlar va qushlar kamayib ketdi.

Qurigan maydonlar xavfli kasalliklarni tarqatuvchi kemiruvchi bilan to'lib bormoqda. Orol bo'yining sanitar epidemiologik ahvoli nihoyatda og'irlashmoqda. Agar zudlik bilan tabiatda vujudga kelayotgan muammolar hal qilinmasa insoniyat va butun mavjudodning hayoti xavf ostida qoladi. Biz tabiatga qarammiz, biz tabiatsiz yashay olmaymiz, shunday ekan biz barchamiz tabiatni asrab avaylashimiz, uning har-bir qarich yerini ko'z qorachig'iday asrashimiz, tabiat boyliklaridan oqilona foydalanishimiz, har-bir tomchi suvni tejab ishlatishimiz,

tabiat haqida doimo g'amxo'rlik qilishimiz lozim. Prezidentimizning 2017-yil 12-iyuldagi Oliy Majlis palatalari, siyosiy partiyalar va O'zbekiston ekologik harakati vakillari bilan uchrashuvdagi ma'ruzasida hokimiyat vakillik organlari hamda siyosiy partiyalar va Ekologik harakatning o'tgan davrdagi faoliyati tanqidiy ruhda tahlil etilib, islohotlarni chuqurlashtirish yuzasidan oldimizda turgan muhim vazifalar belgilab berildi. Xususan, Ekologik harakat hamda uning Qonunchilik palatasidagi deputatlik guruhining istiqboldagi vazifalari aniq ko'rsatib o'tildi.

### **XULOSA**

Avvalo, sohaga oid yangi qonun loyihalari yaratish, mavjudlarini takomillashtirish, nazorat-tahlil faoliyatini bugungi talab darajasida kuchaytirish uzluksiz ekologik ta'lim konsepsiyasini ishlab chiqish, ekologik nazoratningjamoatchi inspektorlari tizimini rivojlantirish, aholi ekologik madaniyatini yuksaltirishga qaratilgan tizimli ishlarni amalga oshirish, atrof-muhitga zararli ta'sir ko'rsatuvchi obyektlarni va suv tozalash inshootlarini inventarizatsiyadan o'tkazish bo'yicha chora-tadbirlar dasturi qabul qilinib, hayotga izchil tatbiq etilmoqda Shuningdek, O'zbekiston Respublikasining "Suv va suvdan foydalanish to'g'risida"gi Qonuni aholining iste'mol, maishiy va boshqa ehtiyojlari uchun suv obyektlaridan foydalanish qismining ijro etilishi yuzasidan Sog'liqni saqlash hamdaUy-joy kommmunal xizmat ko'rsatish vazirliklari, Ekologiya va atrof muhitni muhofaza qilish, Geologiya va mineral resurslar davlat qo'mitalari axboroti yuzasidan parlament eshituvlari bo'lib o'tdi. Ayni chog'da "Xavfli chiqindilarni transchegaraviy tashish va ularni yo'q qilish ustidan nazorat qilish to'g'risida"gi Bazel konvensiyasi bajarilishi holati o'rganilib, Ekologiya va atrof muhitni muhofaza qilish masalalari qo'mitasi eshituvi tashkil etildi. Ko'rinib

turibdiki, oldimizda turgan vazifalar nihoyatda zalvorli. Ularni muvaffaqiyatli tarzda amalga oshirish har birimizdan bor bilim va mahoratimizni ishga solishni, yanayam aniqroq aytadigan bo'lsak, Vatanimiz taraqqiyoti yo'lida yonib yashashni talab etadi.

### FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh. M. 2017—2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasi.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M.Mirziyoyevning "Ekologiya va atrofmuhitni muhofaza qilish sohasida davlat boshqaruvi tizimini takomillashtirish to'g'risida"gi Farmoni. 21-aprel 2017-yil, Toshkent.
3. Qayumov A.A., Raxmonov R.N., Egamberdieva L.SH., Xamroqulov J.H.  
Tabiatdan foydalanish va uni muhofaza qilish. – T.: "Iqtisodiyot", 2014.
4. Nigmatov A.N. ekologiyaning nazariy asoslari. ekologiya va atrof muhit Muhofazasi ta'lim yo'nalishi va mutaxassisligi uchun o'quv qo'llanma.—mas'ul muharrir b.f.d. A.S.Yuldashev — T., 2013.
5. Ergasheva, Y. A., Vasieva, D. I., & Murtazova, S. B. (2019). Political persecutions and ideological pressure on the creative intellectuals of Uzbekistan in post-war decades. International Journal of Recent Technology and Engineering, 8 (2 S10).